

**Українська Православна Церква
Київська духовна академія**

**ПЕРЕХІДНЕ ПОЛОЖЕННЯ
ПРО НАУКОВУ РОБОТУ**

Київ – 2010

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. *Дипломна робота* є однією з форм підсумкової атестації випускників Київської духовної академії (далі – КДА). Мета написання дипломної роботи – підтвердження кваліфікації і отримання диплома про вищу духовну освіту. Дипломна робота може мати реферативний характер і не ставить за мету розробку фундаментальних проблем церковної науки. Дипломна робота повинна відображувати здібність випускника до проведення самостійного дослідження наукового характеру, а також оцінку даного питання з позицій православного віровчення. Методика дослідження визначається науковим керівником. Підсумком написання дипломної роботи є досягнення науково-обґрунтованого і важливого для Церкви результату.

1.2. Дисертація (кандидатська, докторська) – це наукова робота, яка складається з висунутих автором для захисту на здобуття наукового ступеня обґрунтованих богословських, церковно-історичних або церковно-практичних положень, що містять вирішення якоїсь важливої науково-богословської проблематики та свідчать про особистий внесок пошукача в православну богословську науку.

1.2.1. Кандидатська дисертація – це наукова робота, яка містить висновки проведених автором оригінальних раніше не захищених авторським правом богословських досліджень, вирішення конкретних науково-богословських завдань, що мають істотне значення для православного богослов'я.

1.2.2. Докторська дисертація – це наукова робота, яка містить раніше не захищені авторським правом науково-богословські положення, оригінальні авторські ідеї і результати новітніх досліджень у різних галузях богослов'я, котрі в сукупності реалізують важливе богословське завдання і являють собою системне дослідження, результатом якого є створення нової цілісної наукової концепції.

1.3. Дисертація повинна бути написаною одноосібно, відрізнятися цілісним системним підходом до піднятого у дослідженні питання та свідчити про особистий внесок автора в богословську науку. Запропоновані автором рішення мають бути чітко аргументовані та критично оцінені відносно інших відомих поглядів.

1.4. До захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата богослов'я допускаються пошукачі, котрі пройшли повний курс навчання в Духовній Академії Православної Церкви.

1.5. Студент КДА втрачає право захисту кандидатської дисертації в тому випадку, якщо за час навчання ним отримано більш як дві оцінки «задовільно» з річної атестації, одна з яких допускається з письмової роботи. Також це стосується

студентів, які мають хоча б одну річну оцінку «задовільно» по предмету, з якого планується проводитися дисертаційне дослідження. Повторний іспит з предметів не дозволяється.

1.6. Випускник, який не має права затверджувати тему кандидатської дисертації через умови, визначені п. 1.5., може затверджувати тему дипломної роботи. Право захисту кандидатської дисертації він здобуває лише після захисту дипломної роботи з оцінкою «відмінно».

2. ЕТАПИ НАПИСАННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ (ДИПЛОМНОЇ) РОБОТИ

2.1. Вибір теми і назви дисертаційної (дипломної) роботи

2.1.1 Вибір теми дисертації (дипломної роботи) здійснюється за двома напрямками:

- кафедра пропонує тему дисертаційного дослідження (дипломної роботи), пов'язану з основними планами науково-дослідницьких робіт у галузі богословської спеціалізації кафедри;
- пошукач (студент) пропонує власну тему. В такому разі тема подається на кафедру самим пошукачем (студентом) на підставі його індивідуальної богословської зацікавленості (у подальшому керівник дисертації (дипломної роботи), всебічно проаналізувавши доцільність запропонованої теми, бере на себе відповідальність підтримати ініціативу пошукача (студента) та особисто сприяти успішному виконанню плану з написання дисертації (дипломної роботи)).

2.1.2. При обранні теми основними критеріями повинні бути:

- актуальність теми та ступінь її опрацювання;
- перспективність теми та її відповідність хоча б одному з трьох рівнів новизни (у випадку дисертаційної роботи):
 - докорінна зміна відомих даних;
 - доповнення відомих даних;
 - конкретизація відомих даних, поширення відомих результатів на нові об'єкти, системи;
- наявність теоретичної бази;
- можливість виконання теми в даній установі;
- можливість впровадження результатів дослідження в богословській науці та в різних сферах церковного життя.

2.1.3. Назва дисертації (дипломної роботи) має бути конкретною, лаконічно сформульованою, повинна відповідати обраній богословській спеціалізації та

суті наукової проблеми, яку пошукач (студент) пропонує розглянути у своїй роботі, має вказувати на мету дисертаційного (дипломного) дослідження.

2.2. Затвердження теми

2.2.1. Після вибору теми за згодою наукового керівника пошукач (студент) подає прохання та наукову записку секретарю Вченої ради Київської Духовної Академії (далі – Вчена рада) для її розгляду на відповідній кафедрі (див. Додатки 5, 6).

2.2.2. Кафедра не розглядає питання про закріплення теми за пошукачем (студентом) у випадку недотримання норми п. 1.5.

2.2.3. За проханням пошукача (студента) кафедра має право змінити наукового керівника дисертаційної (дипломної) роботи.

2.2.4. Вчена рада більшістю голосів затверджує тему та наукового керівника дисертаційної (дипломної) роботи. Керівником дисертації призначається доктор або кандидат богослов'я, мистецтвознавства, філософських, історичних чи філологічних наук, який є фахівцем з тематики дисертації та має у даному напрямі наукові публікації.

2.2.5. Тема докторської дисертації затверджується Вченою радою після захисту кандидатської дисертації і має бути відмінною від теми кандидатської роботи.

2.2.6. Зміна (уточнення) затвердженої теми дисертаційної (дипломної) роботи відбувається на засіданні Вченої ради на підставі прохання пошукача (студента), погодженого на засіданні відповідної кафедри.

2.2.7. Тема кандидатської дисертації (дипломної роботи) вважається закріпленою за пошукачем (випускником) протягом п'яти років. Після закінчення цього терміну Вчена рада має право позбавити пошукача (випускника) права захисту по даній темі та закріпити її за іншим пошукачем (студентом чи випускником).

2.2.8. Студенти заочного відділення мають право закріплювати за собою лише тему дипломної роботи. У випадку захисту дипломної роботи з оцінкою «відмінно» випускник заочного відділення набуває права закріплення за собою теми кандидатської дисертації.

2.2.9. Студент КДА, за яким Вчена рада закріпила тему для написання кандидатської (дипломної) роботи, має право виконувати семестрові письмові роботи за темами, запропонованими науковим керівником і такими, що відповідають тематиці розділів його випускного кваліфікаційного дослідження. В

цьому разі теми семестрових письмових робіт погоджуються на засіданні відповідної кафедри, а самі письмові роботи оцінюються науковим керівником.

2.3. Наукова записка

2.3.1. Наукова записка містить такі розділи:

1. Актуальність теми і ступінь її опрацювання;
2. Мета і завдання дослідження;
3. Об'єкт і предмет дослідження;
4. Методологія та теоретичні засади проведення дослідження;
5. Хронологічні (географічні) межі дослідження;
6. Наукова новизна і перспективність дослідження;
7. Перелік основних джерел з обраної проблематики;
8. Теоретичне і практичне застосування роботи.

2.3.2. Обґрунтування актуальності теми – початковий етап дослідження. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним і має чітко окреслити сутність досліджуваної наукової проблеми. Наукова проблема – це суперечлива ситуація, яка постає в результаті відкриття нових фактів, що значно розширюють колишні теоретичні уявлення. Саме вибір проблематики визначає стратегію дослідження і напрям наукового пошуку.

2.3.3. Мета – кінцевий результат, якого прагне досягти дослідник у процесі наукової роботи.

2.3.4. Завдання – конкретні шляхи, засоби досягнення дослідником поставленої мети. Як правило, вони формулюються у вигляді стислих і конкретних тез-імперативів: визначити...; довести...; з'ясувати...; охарактеризувати...; провести...; проаналізувати...; розкрити...; розробити..., тощо.

2.3.5. Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обраний для вивчення предмет. Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою, як загальне і часткове. В об'єкті виокремлюється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього і спрямована основна увага дослідника. Предмет дослідження визначає тему наукової роботи, яка вноситься як заголовок.

2.3.6. Вибір методів (методики) проведення дослідження – інструментарій отримання фактичного матеріалу і необхідна умова досягнення поставленої в роботі мети.

2.3.7. *Наукова новизна* – це ознака, наявність якої дає авторові підстави використовувати поняття «вперше» при характеристиці отриманих ним результатів. Новими можуть бути тільки ті положення дослідження, котрі сприяють подальшому розвитку богословської науки або окремих її напрямів. Новизна богословських досліджень полягає також у введенні до наукового обігу досі не використовуваних джерел, у з'ясуванні походження і розвитку того чи іншого напрямку богослов'я, у розкритті закономірностей і основних шляхів розвитку певної науково-богословської галузі.

2.3.8. *Перелік основних джерел та літератури з обраної проблематики* є переліком архівних фондів, богословських статей чи іншої літератури (10 – 20 позицій), які є основними для розкриття теми.

2.3.9. *Теоретичне і практичне застосування роботи* полягає в публікації основних результатів дослідження на сторінках монографій, підручників, науково-богословських видань; в апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях; у використанні науково-богословських розробок в навчальному процесі різноманітних закладів освіти.

2.4. Написання дисертаційної (дипломної) роботи

2.4.1. Всі етапи написання дисертаційної (дипломної) роботи мають бути ретельно відображені в журналі науково-дослідної роботи.

2.4.2. Дисертаційна (дипломна) робота може бути написана українською або російською мовами. При її написанні автор має подавати чіткі посилання на джерела цитування окремих тез та висновків.

2.4.3. У випадку використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело інформації дисертаційна (дипломна) робота знімається з розгляду Вченої ради, а пошукач (студент) втрачає в майбутньому право захисту дисертаційної (дипломної) роботи. Секретар Вченої ради повідомляє про дане рішення всі Вчені ради Духовних Академій Руської Православної Церкви.

2.4.4. Остаточний варіант дисертаційної (дипломної) роботи має бути написаний зрозумілою та чіткою науковою мовою. В тексті дисертації (дипломної роботи) недопустимі простомовні оберти та елементи публіцистичного стилю.

2.4.5. За структурою дисертація (дипломна робота) складається з наступних елементів:

- 1) Титульний лист;
- 2) Зміст;
- 3) Вступ;
- 4) Основна частина;

- 5) Висновки;
- 6) Бібліографія (список використаних джерел);
- 7) Додатки (за необхідності).

2.4.6. Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання) та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Далі у вступі подається загальна характеристика дослідження у такій послідовності: актуальність теми, мета і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів, теоретичне і практичне застосування роботи, критичний огляд джерел та літератури з обраної теми. Закінчується вступ обґрунтуванням структури роботи та коротким її оглядом.

2.4.7. Матеріал основної частини повинен точно відповідати темі наукової роботи і повністю її розкривати. Основна частина дослідження складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починається з нової сторінки.

2.4.8. Кожен розділ дисертації (дипломної роботи) закінчується короткими висновками, обсягом до однієї сторінки. Висновки до розділів теоретичної частини повинні бути стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від незначних подробиць.

2.4.9. Висновки – це невелике за обсягом завершення наукового дослідження, яке логічно обґрунтовує накопичену в основній частині науково-богословську інформацію. У висновках узагальнюються наукова новизна дисертації, її теоретична значимість і практична цінність. Саме висновки виносяться на обговорення і оцінюються науковцями при захисті.

2.4.10. Оформляти список використаних джерел та літератури необхідно у алфавітному порядку відповідно до вимог, визначених Вченою радою (ЖВР № 67 від 26 березня 2008 року) (див. Додаток 4, а також документ «Вимоги до оформлення науково-богословських статей для публікації в журналі «Труди КДА»»).

2.4.11. Загальні вимоги до оформлення дисертації (дипломної роботи) відповідають державним вимогам до оформлення наукових робіт (див. Додатки 1, 2, 3, 4).

2.4.12. Текст дисертації друкують на папері формату А4 з використанням шрифту Times New Roman (14 кегель) з полуторним міжрядковим інтервалом (32 рядки/стор.). Текст друкують, залишаючи береги не менш як: правий – 10 мм, лівий, верхній і нижній – 20 мм.

2.4.13. Необхідний обсяг дипломної роботи становить 70 – 100 сторінок (125 – 180 тис. друкованих знаків).

2.4.14. Необхідний обсяг кандидатської дисертації становить 120 – 140 сторінок (200 – 250 тис. друкованих знаків).

2.4.15. Необхідний обсяг докторської дисертації становить 200 – 250 сторінок (350 – 400 тис. друкованих знаків).

3. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

3.1. Захист дипломної роботи

3.1.1. Для прийняття дипломної роботи до захисту не пізніше, ніж за 30 діб до засідання Вченої ради, на якій планується проведення захисту, автор роботи повинен подати Секретарю Вченої ради остаточний варіант дипломної роботи (2 примірники у твердій палітурці, а також у цифровому форматі на електронному носії).

3.1.2. Захист дипломної роботи проводиться у формі наукової дискусії на засіданні Вченої ради.

3.1.3. Офіційного опонента дипломної роботи призначає Ректор з числа викладачів, що є компетентними з тематики представленого дослідження.

3.1.4. Офіційний опонент на основі вивчення дипломної роботи подає до Вченої ради письмову рецензію, в якій оцінюються актуальність вибраної теми, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в роботі, їх достовірність, а також дається висновок про можливість оцінювання роботи за п'ятибальною шкалою. Копія рецензії офіційного опонента вручається студенту не пізніше, ніж за 7 діб до захисту дипломної роботи. Вчена рада має право повернути офіційному опоненту для переробки рецензію, якщо вона не відповідає вказаним вимогам, або замінити офіційного опонента.

3.1.5. Науковий керівник дипломної роботи готує відгук про студента, в якому має бути представлена його характеристика як науковця, оцінюватися його ерудиція, здібність до самостійних наукових досліджень, а також дається висновок про можливість оцінювання роботи за п'ятибальною шкалою.

3.1.6. Відгук наукового керівника має бути побудований на основі ретельного аналізу журналу науково-дослідної роботи студента.

3.1.7. Студенту необхідно за декілька днів до захисту скласти текст свого виступу. Якщо студент має намір, окрім усної доповіді, продемонструвати ілюстративний матеріал (таблиці, схеми або інший відеоматеріал), слід визначити форму подання такого матеріалу (плакати, комп'ютерна презентація, тощо) і підготувати її. Студенту слід будувати свою доповідь на основі вступу до дипломної роботи і зроблених в ній висновків, щоб яскравіше висвітлити проблему, якій присвячено дослідження, особливості авторського підходу до її вирішення і конкретні результати, отримані ним особисто.

3.1.8. Засідання Вченої ради із захисту дипломної роботи вважається правомочним, якщо в його роботі бере участь не менш, ніж дві третини від загального складу Вченої ради. Також на засіданні обов'язково повинні бути присутніми науковий керівник дипломної роботи та офіційний опонент.

3.1.9. Захист дипломної роботи проходиться в умовах високої вимогливості, принципності і дотримання наукової етики. Ретельному аналізу повинні піддаватися достовірність і обґрунтованість всіх висновків і рекомендацій наукового і практичного характеру, що містяться в роботі.

3.1.10. Захист дипломної роботи проводиться у наступному порядку:

- Ректор відкриває засідання, сповіщаючи присутніх про правомочність засідання і оголошує про захист дипломної роботи, називаючи її тему, автора, наукового керівника і офіційного опонента.
- Студент виступає з доповіддю, яка містить виклад основних результатів роботи (тривалістю не більше 7 хвилин).
- Члени Вченої ради ставлять питання, на які студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді.
- Науковий керівник зачитує відгук.
- Виступає офіційний опонент. Студент відповідає на зауваження опонента.
- Присутні на засіданні Вченої ради беруть участь в дискусії.
- Ректор підводить підсумок дискусії і пропонує оцінити дипломну роботу за п'ятибальною шкалою.
- Вчена рада проводить таємне голосування з питання про захист дипломної роботи. У таємному голосуванні беруть участь тільки присутні на засіданні члени Вченої ради, які висловлюють своє рішення стосовно захисту

дипломної роботи, опускаючи картку з позначкою «Так» або «Ні» в опечатану урну.

– Підрахунок голосів та оголошення результатів голосування проводить Секретар Вченої ради.

3.1.11. Рішення Вченої ради є позитивним, якщо за нього проголосувала більш, ніж половина членів Вченої ради, що брали участь в засіданні.

3.1.12. У разі вдалого захисту дипломної роботи з оцінкою «відмінно» Вчена рада може рекомендувати студенту доопрацювати дослідження до якісного рівня кандидатської дисертації.

3.1.13. У разі негативного рішення Вченої ради студент має право представити дипломну роботу в переробленому вигляді до захисту не раніше, ніж через рік з дня ухвалення такого рішення.

3.2. Критерії оцінювання дипломної роботи

3.2.1. Оцінку «відмінно» заслуговує дипломна робота, зміст якої має теоретичну або практичну цікавість для церковного життя, аналізує дане питання з позиції православного віровчення, а також свідчить про володіння автором засобами науково-дослідного аналізу. Композиція такої роботи чітко структурована і логічна. В висновках містяться чіткі та обґрунтовані узагальнення, які слугують вирішенню поставленої проблеми, визнають перспективу для подальшої розробки. Робота написана літературною мовою, ретельно вивірена, не має стилістичних вад, науково-довідковий апарат і оформлення відповідають стандартам, що діють в церковній науці, і вимогам даного Положення.

3.2.2. При відмінній оцінці дипломної роботи слід враховувати стислість і логічність промови студента, в якій відображені основні положення роботи, а також чіткі і аргументовані відповіді на питання, поставлені членами Вченої ради.

3.2.3. Дипломна робота оцінюється на «добре», якщо аналіз поставленої проблеми неповний, богословська оцінка питання правильна, але недостатня, висновки не завжди аргументовані, в структурі роботи, змісті і стилістиці викладу є окремі вади, що не мають принципового характеру. За іншими характеристиками робота відповідає вимогам, що висуваються до дипломної роботи захищеної на «відмінно».

3.2.4. Дипломна робота оцінюється на «задовільно», якщо її основна частина замість аналізу проблеми являє собою опис фактів, богословська оцінка питання непереконлива, висновки не конкретні і недостатньо аргументовані, бібліографічний огляд по темі роботи виконаний не повно, в стилістиці і оформленні роботи є істотні вади, студентом проявлена невпевненість під час дискусії.

3.2.5. Оцінку «незадовільно» заслуговує дипломна робота, зміст якої не відповідає заявленій темі або тема викладена неповно, з упущенням основних матеріалів, важливих для розкриття теми. Висновки в роботі або взагалі відсутні, або носять декларативний характер. В ході захисту студент поводить себе невпевнено, матеріалами власної роботи володіє слабо, на поставлені питання відповідає не в повному обсязі, припускається істотних помилок. При виявленні плагіату робота також оцінюється, як незадовільна.

4. АПРОБАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЇ

4.1. Апробація дисертації

4.1.1 Для прийняття дисертаційної роботи на попередню експертизу автор роботи повинен подати секретарю Вченої ради 2 примірники роботи, проект

автореферату (див. Додаток 10) та відповідне прохання із зазначенням теми роботи, наукового керівника та кафедри, на якій робота виконувалася (див. Додаток 11).

4.1.2. За розпорядженням Ректора завідувач кафедри, на якій виконувалася дисертація, призначає засідання кафедри для проведення передзахисту.

4.1.3. Попередня експертиза (передзахист) дисертації проводиться на засіданні кафедри, на якій виконувалася робота. В засіданні обов'язково приймає участь проректор з навчальної роботи, секретар Вченої ради, завідувач кафедри та її члени (не менше двох третин від загального складу кафедри), а також всі бажаючі. Секретар Вченої ради може запросити на передзахист представників інших кафедр та вузів, що є фахівцями з тематики поданої дисертації. На засідання пошукач готує копії наукових публікацій, що містять результати дисертаційного дослідження.

4.1.4. Науковий керівник дисертації готує відгук про пошукача, в якому повинна бути представлена його характеристика як науковця, оцінюватися його ерудиція та здібність до самостійних наукових досліджень.

4.1.5. Для оцінки якості дисертаційного дослідження Ректор призначає одного рецензента, який спеціалізується у відповідній області церковної науки. Його рецензія повинна бути представлена пошукачеві не пізніше, ніж за 5 діб до передзахисту.

4.1.6. У рецензії мають бути відображені ступінь актуальності дисертації, особистий внесок дисертанта стосовно отримання нових результатів, їх обґрунтованість, наукова і науково-практична значимість, ступінь відповідності публікацій автора його дисертаційному дослідженню. У рецензії також оцінюються структура дисертації, мова і стиль викладу матеріалу. В кінці рецензії вказується висновок: рекомендувати дисертацію до захисту, не рекомендувати або рекомендувати після доопрацювання.

4.1.7. На засіданні головує завідувач кафедри.

4.1.8. Передзахист проводиться наступним чином:

- пошукачу надається слово для повідомлення по темі дослідження (тривалістю не більше 10 хвилин);
- задаються питання за змістом дисертації, на які пошукач зобов'язаний відповісти;
- виступає науковий керівник;
- виступає рецензент;

- заслуховується відповідь пошукача на зауваження і пропозиції рецензента;
- виступають присутні на засіданні;
- головуючий підводить підсумок дискусії і ставить на голосування питання про допуск дисертації до офіційного захисту.

4.1.9. Рішення приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів присутніх на засіданні і оформляється у вигляді виписки з протоколу засідання кафедри, яка видається пошукачу.

4.1.10. Якщо дисертація рекомендується до захисту після доопрацювання, в рішенні вказується термін для внесення необхідних виправлень і доповнень до дисертації. Після закінчення цього терміну проводиться засідання кафедри, де в такому ж порядку розглядається доопрацьована дисертація. При негативному висновку пошукач має право повторно представити дисертацію на передзахист не раніше, ніж через 6 місяців.

4.1.11. За погодженням наукового керівника кафедра затверджує текст автореферату до публікації.

4.1.12. Після успішного проходження передзахисту остаточний варіант дисертації (3 примірники у твердій палітурці, а також у цифровому форматі на електронному носії), автореферат (30 примірників, а також у цифровому форматі на електронному носії), виписка з протоколу засідання кафедри про допуск дисертації до офіційного захисту подаються пошукачем секретарю Вченої ради не пізніше, ніж за 30 діб до засідання Вченої ради, на якій планується проведення захисту. Якщо в позитивному висновку кафедри містяться зауваження по тексту дисертації, пошукач на свій розсуд вирішує враховувати їх чи ні.

4.2. Автореферат дисертації

4.2.1. Об'єм автореферату кандидатської дисертації може складати до 1,5 друкарського листа (24 000 друкованих знаків), докторської – 2,5 друкарського листа (40 000 друкованих знаків). При наборі автореферату використовується шрифт Times New Roman (14 кегель) і одинарний міжрядковий інтервал. Автореферат дисертації друкується друкарським способом або на розмножувальних апаратах (див. Додаток 10).

4.2.2. У авторефераті викладаються основні ідеї і висновки дисертації, показується внесок автора в проведене дослідження, ступінь новизни і практична значимість результатів досліджень.

4.2.3. Автореферат розсилається всім членам Вченої ради і зацікавленим організаціям не пізніше, ніж за місяць до захисту дисертації. Пошукачу слід

особливо ретельно відноситися до підготовки автореферату, оскільки більшість членів Вченої ради судитимуть про його роботу саме на підставі автореферату.

4.2.4. При написанні автореферату доцільно користуватися наступними принципами:

- віддзеркалення основного змісту дисертації, її новаторських ідей;
- максимальна стислість викладу і ясність думки;
- розкриття нових наукових результатів, отриманих особисто автором, і формулювання їх так, щоб з тексту був помітний авторський внесок в науку, що чітко відрізняється конкретним приростом знань.

4.2.5. Автореферат повинен складатися з трьох частин: вступної (кваліфікаційної), основної і бібліографічної.

4.2.6. У вступній частині в стислій формі висловлюються методологічний апарат, джерельна база і інші наукові характеристики дисертації, описані у вступі (актуальність, об'єкт і предмет, мета і завдання, структура дослідження). У цій частині також вказується, в чому полягає наукова новизна і практична значимість дисертації і в яких формах проводилася апробація результатів дослідження (обговорення на засіданні кафедри, виступи з доповідями на наукових конференціях, тощо).

4.2.7. Основна частина є аналітичним оглядом розділів і параграфів дисертації відповідно до її структури.

4.2.8. У третій частині наводиться список публікацій автора по темі дисертаційного дослідження. Кожна з наукових праць автора повинна бути опублікована не пізніше, ніж за місяць до захисту дисертації.

4.2.9. Оптимальною структурою вступної частини автореферату є:

- актуальність теми дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета дослідження;
- завдання дослідження;
- теоретична і методологічна база дослідження;
- дослідження проблеми (історіографія);
- джерельна база дослідження;
- нові наукові результати, отримані особисто автором;
- практична значимість дослідження;
- апробація результатів дослідження;
- логіка і структура роботи.

4.2.10. Титульний лист і друга сторінка автореферату дисертації містить спеціальну інформацію, оформлену відповідним чином. Це інформація про те, що автореферат виконаний на правах рукопису; сан, прізвище, ім'я та по батькові автора; точна назва теми дисертації, тощо (див. додаток 2).

4.2.11. Всі екземпляри автореферату підписуються дисертантом на титульній сторінці. Не пізніше, ніж за місяць до захисту секретар Вченої ради погоджує розміщення автореферату на офіційному сайті Київської Духовної Академії.

4.3. Захист дисертації

4.3.1. Захист дисертації проводиться у формі наукової дискусії на засіданні Вченої ради.

4.3.2. Офіційними опонентами, що призначаються Ректором для захисту кандидатської дисертації, є два компетентні з тематики поданої дисертації фахівці. Обидва опоненти повинні мати науковий ступінь доктора чи кандидата наук.

4.3.3. Для захисту докторської дисертації призначаються три офіційних опоненти, один з яких має бути співробітником світської профільної установи та бути фахівцем з тематики дисертаційного дослідження.

4.3.4. Офіційні опоненти на основі вивчення дисертації готують письмові рецензії, в яких оцінюються актуальність вибраної теми, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність і новизна, а також дається висновок про можливість присудження дисертантові наукового ступеня.

4.3.5. Копії рецензій офіційних опонентів вручаються дисертанту не пізніше, ніж за 14 діб до захисту дисертації. Вчена рада має право повернути офіційному опоненту для переробки рецензію, якщо вона не відповідає вказаним вимогам, або замінити офіційного опонента.

4.3.6. Науковий керівник дисертації готує відгук про дисертанта, в якому повинна бути представлена його характеристика як науковця, оцінюватися його ерудиція, здібність до самостійних наукових досліджень. Даний висновок має бути підготовлений на основі аналізу журналу науково-дослідної роботи дисертанта.

4.3.7. Дисертанту необхідно за декілька днів до захисту скласти текст свого виступу. Якщо дисертант має намір, окрім усної доповіді, продемонструвати ілюстративний матеріал (таблиці, схеми або інший відеоматеріал), слід визначити форму подання такого матеріалу (плакати, комп'ютерна презентація, тощо) і

підготувати її. Виступ дисертанта на захисті не повинен бути переказом автореферату. Йому слід побудувати свою доповідь на основі вступу до дисертації і зроблених в ній висновків, щоб яскравіше висвітлити проблему, якій присвячена дисертація, особливості авторського підходу до її вирішення і конкретні результати, отримані ним особисто.

4.3.8. Окрім власної доповіді дисертант повинен підготувати короткі мотивовані відповіді на зауваження, зроблені офіційними опонентами.

4.3.9. Засідання Вченої ради із захисту дисертації вважається правомочним, якщо в його роботі бере участь не менш, ніж дві третини від загального складу Вченої ради. На засіданні повинні бути також присутніми науковий керівник дисертанта та офіційні опоненти.

4.3.10. Дозволяється проведення захисту дисертації за відсутності з поважної причини тільки одного з офіційних опонентів, що надав позитивну рецензію на дисертацію.

4.3.11. Захист дисертації повинен проходити в умовах високої вимогливості, принциповості і дотримання наукової етики. Ретельному аналізу повинні піддаватися достовірність і обґрунтованість всіх висновків і рекомендацій наукового і практичного характеру, що містяться в дисертації.

4.3.12. Захист проводиться у наступному порядку:

- Ректор відкриває засідання, сповіщаючи присутніх про правомочність засідання і оголошує про захист дисертації, називаючи її тему, автора, наукового керівника і офіційних опонентів.
- Секретар Вченої ради доповідає про зміст представлених до захисту дисертантом документів, повідомляє про відгуки, які надійшли на дисертацію.
- Дисертант виступає з доповіддю, яка містить виклад основних результатів роботи (тривалістю не більше 10 хвилин).
- Члени Вченої ради ставлять питання, на які дисертант зобов'язаний надати вичерпні відповіді.
- Науковий керівник зачитує відгук.
- Виступають офіційні опоненти (у разі відсутності одного з них його рецензію оголошує Секретар Вченої ради). Дисертант відповідає на зауваження опонентів.
- Присутні на засіданні Вченої ради беруть участь в дискусії.
- Ректор підводить підсумок дискусії і надає завершальне слово дисертанту, який відповідає на зауваження, висловлені в ході дискусії.
- Вчена рада проводить таємне голосування з питання про присудження вченого ступеню. У таємному голосуванні беруть участь тільки присутні на засіданні члени Вченої ради, які висловлюють своє рішення стосовно присудження

дисертанту вченого ступеня, опускаючи картку з позначкою «Так» або «Ні» в опечатану урну.

– Підрахунок голосів та оголошення результатів голосування проводить Секретар Вченої ради.

4.3.13. Рішення Вченої ради є позитивним, якщо за нього проголосували більше половини членів Вченої ради, що брали участь в засіданні.

4.3.14. У разі негативного рішення Вченої ради дисертант отримує право представити дисертацію в переробленому вигляді до захисту не раніше, ніж через рік з дня ухвалення такого рішення.

5. ПАМ'ЯТКА ОФІЦІЙНОМУ ОПОНЕНТУ

5.1. Рецензія офіційного опонента на дисертацію та його виступ на засіданні Вченої ради є необхідним елементом творчих дебатів під час офіційного захисту. Від ретельності експертизи, аргументованості та повноти висновків опонента великою мірою залежить оцінка дисертації Вченою радою, об'єктивність рішення щодо присудження наукового ступеня. Критичний підхід до дисертаційного дослідження – головний критерій високого професіоналізму наукового опонента та необхідна умова конструктивної дискусії під час захисту.

5.2. Офіційний опонент на підставі вивчення дисертації висвітлює в поданій до Вченої ради рецензії такі обов'язкові питання, як актуальність обраної теми, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизну. У рецензії подаються зауваження стосовно змісту дисертації та висновок щодо її відповідності встановленим вимогам.

5.3. Оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, їхньої достовірності та новизни має бути об'єктивною і повинна віддзеркалювати як позитивні, так і негативні сторони дослідження. Опонент має наголосити на ключових проблемах, звернути увагу на висновки і твердження, що породжують сумніви та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації.

5.4. Опонент оцінює висновки здобувача щодо значущості його дослідження для богословської науки і практики та вказує можливі конкретні шляхи використання результатів роботи.

5.5. У рецензії опонент також оцінює зміст дисертації, її завершеність у цілому, викладає зауваження стосовно її оформлення.

5.6. Якщо опонент встановив брак новизни або недостатню обґрунтованість висновків дисертації, її низьку наукову та практичну цінність, виявив помилки або порушення вимог щодо оформлення дисертації (запозичення чужих праць без посилань на них, тощо), у рецензії він обов'язково повинен вказати конкретні причини, через які пошукачу не може бути присуджено науковий ступінь.

5.7. Офіційний опонент відповідає за об'єктивність і високу якість підготовленої ним рецензії.

5.8. Офіційний опонент повинен ознайомити дисертанта зі змістом своєї рецензії не пізніше, ніж за 14 діб до захисту роботи.

5.9. Рецензія має бути особисто підписана опонентом.

5.10. Під час виступу на захисті дисертації офіційний опонент викладає повністю зміст своєї рецензії.

6. ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки дисертації

Українська Православна Церква
Київська духовна академія

Кафедра _____

На правах рукопису

Сан, ім'я та прізвище (для священнослужителів)

Прізвище, ім'я та по батькові (для мирян)

НАЗВА ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата (доктора) богослов'я

Науковий керівник

(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Київ

Свято-Успенська Києво-Печерська Лавра
20__ рік

Додаток 2

Зразок оформлення титульної сторінки дипломної роботи

Українська Православна Церква
Київська духовна академія

Кафедра _____

На правах рукопису

НАЗВА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота
студента IV-го курсу
денного (заочного) відділення
Київської духовної академії

сан, ім'я та прізвище (для священнослужителів)

прізвище, ім'я та по батькові (для мирян)

Науковий керівник

(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

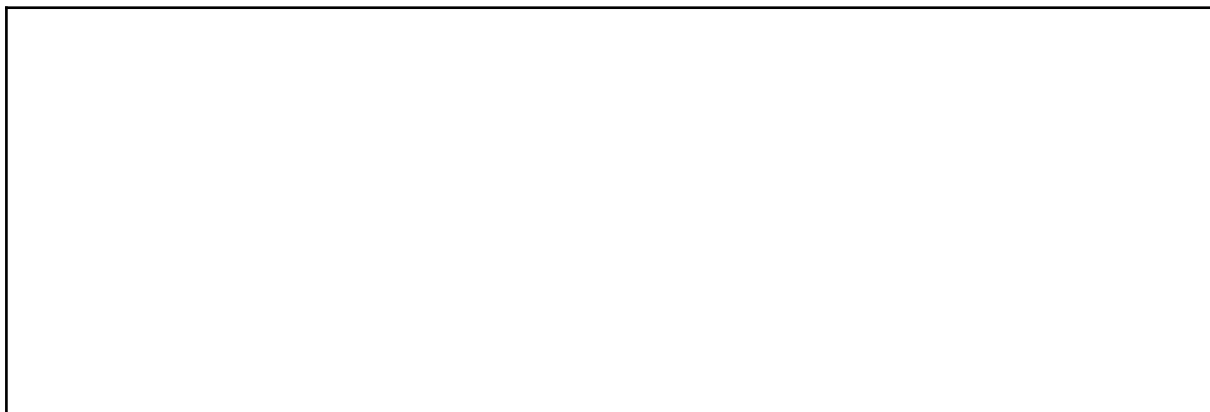
Київ
Свято-Успенська Києво-Печерська Лавра
20__ рік

Додаток 3

Зразок побудови плану дисертаційної (дипломної) роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. НАЗВА	13
1.1. Назва	13
1.2. Назва	29
Розділ 2. НАЗВА	31
2.1. Назва	39
2.2. Назва	45
Розділ 3. НАЗВА	49
3.1. Назва	56
3.2. Назва	65
ВИСНОВКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТКИ (за необхідності).....	115

Додаток 4

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
МОНОГРАФІЇ ПОСІБНИКИ ПІДРУЧНИКИ: <i>Один, два або три автори</i>	Посудін І. Ю. Фізика з основами біофізики: Підручник. – К.: Світ, 2003. – 400 с. Архим. Аліпій, архим. Ісаїя. Догматичне богослов'я: Курс лекцій. – Св.-Троїцька Сергієва Лавра, 2000. – 287 с. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. та ін. Філософія: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 576 с.
<i>Багатотомні видання</i>	Митр. Макарий. История Русской Церкви: В 5 т. – М., 1996. Гл. 1: Борьба православия с латинством и неудачные попытки к Унии. – 557 с.
<i>Перекладні видання</i>	Прп. Никодим Святогорец. Книга душеполезная о непрестанном причащении Святых Христовых Таин / Пер. с греч. – Сумы, 2001. – 171 с.
<i>Словники</i>	Німецько-англійсько-російсько-український словник / Уклад.: Г. Штьобель, Л. Хоменко, К. Шу, Н. Зінич. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 331 с.
<i>Складові частини: книги, збірника</i>	Архим. Иануарий (Ивлиев): Основные апологетические понятия в посланиях святого Апостола Павла // Православное учение о человеке: Избран. статьи. – М., 2004. – С.18–24.
<i>журналу</i>	Богданов А. И. Институт оглашенных в Древней Церкви // Труды Киевской Духовной Академии. – 2004. – № 5. – С. 259-270.

<i>Енциклопедії</i>	Аверинцев С. С., Мешков А. Н., Попов Ю. Н. Таинства // Христианство: Энциклопед. словарь. – М., 1993. – Т. 1. С. 279.
<i>Дисертації</i>	Хрипко С. А. Духовно-релігійні вияви української ментальності: Дис... канд. богосл. наук: К., 2003. – С. 189.
<i>Архівні джерела</i>	Ф.127. Киевская Духовная Консистория. Оп.133. – Д.1. Дело по отношению от Киевского магистрата об отведении для постройки церкви места. – 1737. – 3 л.
<i>Публікації документів</i>	Отчет Киевской Духовной Академии за 1878/9 учебный год // ТКДА. – 1879. – № 11. – С. 59–60.

Додаток 5

Зразок оформлення прохання на затвердження теми кандидатської дисертації (дипломної роботи)

Вченій раді
Київської духовної академії
студента _____ курсу
денного (заочного) відділення

_____ (сан, прізвище, ім'я та по батькові)

ПРОХАННЯ

Прошу затвердити тему кандидатської дисертації (дипломної роботи):

по кафедрі: _____
(повна назва кафедри)

Тема роботи узгоджена

з науковим керівником _____
(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис наукового керівника)

Тема роботи погоджена на засіданні кафедри _____
(підпис завідуючого кафедрою)

(дата)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 6

Зразок оформлення наукової записки

НАУКОВА ЗАПИСКА

до теми кандидатської дисертації (дипломної роботи):

по кафедрі _____
(повна назва кафедри)

студента _____ курсу
денного (заочного) відділення

(сан, прізвище, ім'я та по батькові)

Розділи наукової записки:

1. Актуальність теми і ступінь її опрацювання;

2. Мета і завдання дослідження;
3. Об'єкт і предмет дослідження;
4. Методологія та теоретичні засади проведення дослідження;
5. Хронологічні (географічні) межі дослідження;
6. Основні положення, що висувуються на захист;
7. Перелік основних джерел з обраної проблематики;
8. Теоретичне і практичне застосування роботи.

Зразок завдання дисертанту на кандидатську дисертацію

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА КИЇВСЬКА ДУХОВНА АКАДЕМІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедрою _____
(підпис завідуючого кафедрою)
« ____ » _____ 20__ р.

Завдання дисертанту _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема кандидатської дисертації:

Затверджена на засіданні Вченої ради «__»__20__ р.,
журнал № _____

2. Термін подання закінченої роботи «__»__20__ р.

3. Перелік питань, що потребують розробки:

4. Календарний план виконання роботи:

№ п/п	Назва етапів дослідницької роботи	Термін виконання	Примітка

Науковий керівник _____
(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Дисертант _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 8

Зразок бланку допуску до захисту дисертаційної роботи

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА КИЇВСЬКА ДУХОВНА АКАДЕМІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедрою _____
(підпис завідуючого кафедрою)

« ____ » _____ 20__ р.

(тема роботи)

Дисертант

(сан, прізвище, ім'я та по батькові)

Науковий керівник

(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент

(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент

(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Додаток 9

Зразок бланку допуску до захисту дипломної роботи

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА КИЇВСЬКА ДУХОВНА АКАДЕМІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедрою _____
(підпис завідуючого кафедрою)

« ____ » _____ 20__ р.

(тема роботи)

Студент

(сан, прізвище, ім'я та по батькові)

Науковий керівник

(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент

(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Додаток 10

Зразок оформлення обкладинки автореферату дисертації

**Українська Православна Церква
Київська духовна академія**

На правах рукопису

Сан, ім'я та прізвище (для священнослужителів)

Прізвище, ім'я та по батькові (для мирян)

НАЗВА ДИСЕРТАЦІЇ

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата (доктора) богослов'я

Київ
Свято-Успенська Києво-Печерська Лавра
20__ рік

Дисертацією є _____
(рукопис, монографія)

Робота виконана в Київській духовній академії
на кафедрі _____

Науковий керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання, сан, прізвище, ім'я та по батькові)

Офіційні опоненти: _____
(науковий ступінь, вчене звання, сан, прізвище, ім'я та по батькові)

(науковий ступінь, вчене звання, сан, прізвище, ім'я та по батькові)

Захист відбудеться «___» _____ 20__ р. о ___ годині на засіданні
Вченої ради Київської Духовної Академії за адресою:
01015, Київ, вул. І. Мазепи, 25, корп. 64.

З текстом дисертації можна ознайомитися в кабінеті секретаря Вченої
ради КДА

Автореферат розіслано «___» _____ 20__ р.

Додаток 11

Зразок оформлення прохання на допуск до передзахисту кандидатської дисертації

Його Високопреосвященству,
Високопреосвященнішому Антонію,
Архієпископу Бориспільському,
Голові Учбового Комітету при Священному Синоді УПЦ,
Професору, Ректору Київської духовної академії і семінарії
студента _____ курсу
денного (заочного) відділення

(сан, прізвище, ім'я та по батькові)

ПРОХАННЯ

Прошу благословення Вашого Високопреосвященства на допуск до
передзахисту виконаної мною кандидатської дисертації на тему:

по кафедрі: _____
(повна назва кафедри)

Науковий керівник _____
(сан, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис наукового керівника)

(дата)

(підпис)

(ініціали, прізвище)